

המכון
לחינוך
דמוקרטי

"צו השעה" הדמוקרטי בחברה הישראלית

תפקיד המכון לחינוך דמוקרטי
מול אתגרי הדמוקרטיה הישראלית

לנוכח גילויים רבים של ערעור על תפיסות דמוקרטיות בחברה הישראלית, קיטוב עמוק בין קבוצות וסקטורים שונים, גילויי גזענות קשים בין חלקים שונים בחברה הישראלית והעדר סובלנות לאחר והשונה הפרטי והקבוצתי – ארגוני שינוי חברתי רבים מוצאים עצמם עסוקים בשאלות לגבי מידת ההשפעה של פעולותיהם ובחינת דרכי פעולה חדשות. גם אנחנו כמכון עוסקים בכך במהלך השנתיים האחרונות. השאלות אותן אנחנו שואלים הן:

- 1.** כיצד אנחנו יכולים להעמיק ולחדד את דרכי הפעולה שאנחנו פועלים בהם כיום ולהגיע לקהלים רחבים יותר? מה הם החסמים?
- 2.** האם כלי השינוי החברתי שפיתחנו מספקים?
- 3.** האם הפעולות שאנחנו עושים נוגעים באתגרי ליבה דמוקרטיים של החברה הישראלית?
- 4.** כיצד אנחנו יכולים למנף את הנכסים הארגוניים שלנו לטובת השפעה על אתגרים דמוקרטיים בוערים בחברה הישראלית?

האתגר המרכזי אליו אנחנו בוחרים להתייחס בשלב זה הוא אתגר הסקטוריאליזם, הניכור והגזענות. בשנים האחרונות, ובעת האחרונה ביתר שאת, אנו עדים להסתגרות והתבדלות של קהילות וסקטורים בתוך החברה הישראלית. התבדלות זו מובילה לניכור, קיטוב ותהליכים של גזענות גוברת בתוך החברה.

מתוך ההבנה כי תהליכים אלו חותרים תחת אורח החיים הדמוקרטי בישראל אנו מבקשים למנף את הפעולות הנוכחיות של המכון במרחבים השונים וליצור חיבור בין אוכלוסיות וקהילות שונות בחברה הישראלית. ציבורים שלמים בחברה הישראלית היום לא נפגשים אחד עם השני מערכות חינוך נפרדות, מגורים נפרדים, שפות נפרדות ועוד... העדר המפגש מאפשר ניכור, הפיכת האחר לדמון וגילויי גזענות.

אנו מכירים כי ניסיונות של ארגונים רבים להפגיש אוכלוסיות רק לשם המפגש, ללא מטרות עשייה משותפות, התגלו כבעלי אפקטיביות חלשה ומוגבלת.

הפעולה אותה אנחנו מבקשים לעשות היא ליצור מפגש בין אוכלוסיות שונות בחברה הישראלית שתכליתו היא עשייה משותפת, יצירה משותפת, עיסוק באתגר משותף.

אנו מאמינים שכך נוכל להקטין ניכור, ליצור מכנה משותף בין האנשים אותם נפגיש ולזרוע זרעים לאפשרות של בניית חברה סובלנית יותר שדואגת לטוב המשותף של כלל החברים בה.

המכון לחינוך דמוקרטי

קידום תרבות דמוקרטית כאורח חיים

חזון, עקרונות פעולה ומנגנוני שינוי

חזון המכון:

המכון לחינוך דמוקרטי פועל כארגון לשינוי חברתי המקדם תרבות דמוקרטית, המבוססת על מגילת זכויות האדם.

תרבות דמוקרטית רואה באחריות הקהילה להביא את ייחודיותו (חוזק, צמיחה ודעה) של כל אדם לידי ביטוי, מקדמת שותפות בין בני אדם, מטפחת יחסי גומלין בין היחיד לקהילה והסביבה, ובדרך זו שואפת ליצירת חברה שוויונית, הוגנת, צומחת ובת קיימא.

המכון לחינוך דמוקרטי מעודד אופטימיות, חשיבה ביקורתית ואקטיביזם של היחיד והקהילה, ורואה בחינוך ובתהליכים חברתיים כלי מרכזי לקידומה של תרבות זו.

המכון מאמין בשותפות, שקיפות, יושרה ולמידה תוך שמירה על קיימות ארגונית וראיית הפרט.

הנחות יסוד מתוכן פועל המכון:

- המכון פועל מתוך הנחה כי הוויית חיים דמוקרטית אינה דבר שיכול להילמד באופן תאורטי בלבד אלא באמצעות חוויה ויישום. אנשים אשר חווים התנהלות דמוקרטית יפנימו את הדמוקרטיה כאורח חיים על האתגרים והרווחים שבה.
- הנחת יסוד נוספת היא כי האדם לומד ומתפתח לאורך החיים וכי ההוויה שבו הוא חי הן כילד והן כאדם בוגר מעצבת את תודעתו ותפיסתו.
- ילדים אשר יחוו התנהלות שאינה מקיימת עקרונות דמוקרטיים לא יפנימו את הדמוקרטיה, מבוגרים אשר יפעלו במרחב עשייה שאינו מתנהל באופן דמוקרטי יפעלו באופן מקביל מתוך תודעה פחות דמוקרטית במעגלי החיים השונים שלהם.

המכון כארגון לשינוי חברתי פועל באמצעות שני מנגנוני שינוי מרכזיים:

1. יצירת תהליכי שינוי מערכתיים של ארגונים ומוסדות לבנייתם כארגונים המתנהלים על פי עקרונות פעולה דמוקרטיים.
 2. הכשרת סוכני שינוי המפתחים בתוכם תודעה דמוקרטית ומצויידיים בכלים לפעול כמחוללי תרבות ואורח חיים דמוקרטי בסביבות העשייה והחיים שלהם.
- אחד מהמאפיינים הייחודיים של המכון הוא הפעלת מנגנונים אלו בממשק ובשותפות עם ארגונים ציבוריים וממסדיים; באופן זה מתאפשרת הרחבת השפעה מפעולה מקומית לשינוי מדיניות על ידי מקבלי ההחלטות.
- המכון פועל בזירות השפעה רבות ומגוונות, בחינוך ובחברה, עם כלל האוכלוסיות בישראל וזהו חלק מעוצמתו.

עקרונות הפעולה של המכון

בכל זירת השפעה של המכון אנו נשענים על 4 עקרונות פעולה מרכזיים.

ניתן למצוא עקרונות אלו בפדגוגיות שאנו מובילים, בתהליכי ההכשרה שלנו, בתפיסת תהליכי השינוי הארגוני שאנו מובילים, בכלי ההערכה שפיתחנו ובאופן שבו אנו מנהלים את הארגון שלנו. אנחנו מאמינים כי יש יש חשיבות גדולה להלימה בין הצורה לתוכן.

הנחת היסוד בבסיס עקרונות הפעולה האלו היא כי הם מסייעים לארגונים/קהילות ויחידים לפעול בצורה דמוקרטית יותר ועל ידי כך מאפשרים להעמיק את התרבות הדמוקרטית בכל אחד מהארגונים והקהילות.

עקרונות אלו נאספו על ידי ניתוח תוכן של עקרונות פעולה שונים בזירות השפעה שונות של המכון וכן ניתוח של מסמכים מכוננים של המכון (חזון, תכנית אסטרטגית ועוד...).

4 עקרונות הפעולה של המכון הם:

עקרונות הפעולה כשפה ארגונית וכמדדי אפקטיביות

פעולה של כלל תחומי וזירות ההשפעה של המכון מתוך אותם 4 עקרונות פעולה מאפשרת לנו כארגון ליצור שפה ארגונית משותפת על אף השונות הגדולה בזירות ההשפעה שלנו.

עקרונות אלו ישמשו עבורנו כמדד משותף לאפקטיביות העבודה שלנו ולרלוונטיות שלה למטרות ההשפעה של המכון.

לדוגמה:

האם ועד כמה אנחנו מטמיעים מבנים דיאלוגים בתהליך ההתערבות בביה"ס?

האם ובאיזו מידה אנחנו יוצרים מרחבים של שותפות והשתתפות בתהליכי קבלת החלטות ברשות המקומית?

אלו מרחבים חדשים נוצרו, מתוך תהליך ליווי של המכון במקום עבודה מסויים, בהם פרט יכול להביא עצמו לידי ביטוי?

עד כמה אנחנו מכשירים ללקיחת אחריות פעילה על דברים שיש לנו או לשותפינו אי נחת כלפיהם – בקרב לקוחות ובתוך המכון עצמו?

עקרונות הפעולה המשותפים לכלל פעולות המכון יוצרים הווייה דמוקרטית במרחבי הפעולה השונים.

עקרונות הפעולה יהוו באופן מקביל מדד פנימי לדרכי התנהלותו של המכון עצמו.

דיאלוג בין אנשים וקהילות

מתן כלים ויצירת מנגנונים לקיום דיאלוג מתמיד מתוך כבוד לדמיון ולשוונות והכרה בהם.

שותפות והשתתפות

הפעלת המרחב הציבורי בארגון או בקהילה באופן המאפשר מנהיגות השתתפותית ביחס למשימות ואתגרים נבחרים ותוך הגדרה מוסכמת של חלוקת תפקידים בין ההנהגה לציבור.

קשרי פרט וקהילה

עיצוב מנגנונים ארגוניים וקהילתיים התומכים בצמיחת הפרט מחד ובאחריות שלו להצמיח את הקהילה מאידך.

אחריות חברתית פעילה

הכשרת יחידים וקהילות ללקיחת אחריות ונקיטת פעולות להשפעה על המרחב המשותף, תוך חשיבה ביקורתית ושימוש באמצעים של יצירתיות, חדשנות ויזמות.

